

Dosarul nr. 3ra-367/2021

Prima instanță: Judecătoria Drochia, sediul Central (I. Rusu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (A. Gheorghieș, A. Toderăș, E. Bejenaru)

DECIZIE

09 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Victor Burduh

examinând recursul depus de către Rotaraș Ivan,
în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată
înaintată de Rotaraș Ivan împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani
și Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la asigurarea accesului la
informație, recalcularea pensiei și reparării prejudiciului moral și material,
împotriva deciziei din 15 decembrie 2020 a Curții de Apel Bălți,

c o n s t a t ă :

La 05 martie 2019, Ivan Rotaraș a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, prin care a solicitat
asigurarea accesului la informație, recalcularea pensiei, reparării prejudiciului
moral și material cauzat în legătură cu nesoluționarea cererii.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 01 februarie 2019 a înaintat cerere Casei
Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat să-i fie explicat din ce motive
nu i-a fost valorizată pensia pentru anii 1968 - 2013, în conformitate cu legislația în
vigoare. Iar, la 11 februarie 2019 a primit răspuns, prin care nu i-a fost acordată
informația solicitată.

Ulterior, la 25 martie 2019, Ivan Rotaraș a depus cerere de completare a
acțiunii, prin care a solicitat obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să
asigure restabilirea drepturilor lezate și recuperarea, în condițiile legii, a
prejudiciului cauzat, repararea prejudiciului material și moral cauzat în legătură cu
nesoluționarea cererii.

Prin încheierea din 19 iunie 2019 a Judecătoriei Drochia, sediul Central,
cauza civilă a fost strămutat spre judecare la Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani.

Prin încheierea din 17 iulie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost suspendată examinarea cauzei și s-a transmis dosarul civil la Curtea Supremă de Justiție, pentru soluționarea conflictului negativ de competență.

Prin încheierea din 28 august 2019 a Curții Supreme de Justiție, s-a constatat competența Judecătorei Drochia, sediul Central la judecarea cauzei de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Ivan Rotaraș împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind restabilirea în drepturile lezate și repararea prejudiciului cauzat în legătură cu nesoluționarea în termen a cererii.

Prin hotărârea din 26 iunie 2020 a Judecătorei Drochia, sediul Central, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată.

A fost obligată Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, Casa Națională de Asigurări Sociale să asigure accesul reclamantului Ivan Rotaraș la dosarul personal, pentru a identifica și ridica copiile autentificate a actelor necesare.

S-a încasat de la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, Casa Națională de Asigurări Sociale, în beneficiul lui Ivan Rotaraș prejudiciul moral în sumă de 300 lei.

Prin încheierea din 26 iunie 2020 a Judecătorei Drochia, sediul Central, s-a scos de pe rol capătul cererii de chemare în judecată a lui Ivan Rotaraș împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, Casei Naționale de Asigurări Sociale privind obligarea efectuării recalculării pensiei și încasarea prejudiciului moral și material, în legătură cu nerespectarea procedurii prelabile (f.d. 97-98).

Manifestând dezacordul cu hotărârea instanței de fond, Casa Națională de Asigurări Sociale, la 20 iulie 2020, a depus cerere de apel nemotivată, iar la 22 septembrie 2020, apelul motivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei decizii noi.

Prin decizia din 15 decembrie 2020 a Curții de Apel Bălți, a fost anulată hotărârea și încheierea din 26 iunie 2020 emise de Judecătoria Drochia, sediul Central și adoptată o decizie nouă, prin care a fost respinsă cererea de chemare în judecată a lui Ivan Rotaraș împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, Casei Naționale de Asigurări Sociale privind asigurarea accesului la informație.

În motivarea deciziei, Curtea de Apel Bălți a specificat că, prin cererea prelabilă Rotaraș Ivan a solicitat Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i explice din ce motive nu i-a fost valorizată pensia pentru anii 1986-2013 conform legislației în vigoare. Pe când prin cererea de chemare în judecată Rotaraș Ivan a solicitat obligarea pîrîtului să-i asigure restabilirea drepturilor lezate și recuperarea prejudiciului cauzat, precum și încasarea prejudiciului material și moral cauzat în legătură cu nesoluționarea cererii depuse de acesta. Totodată reclamantului i-a fost oferit răspuns la cerere, astfel, ne fiind lezat în drepturile sale.

A mai invocat instanța de apel că reclamantul nu a respectat procedura prelabilă, care este prevăzută de art. 14 din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 (abrogată prin Legea nr.116 din 19 iulie 2018). Astfel, colegiul a constată că pentru a înainta prezenta acțiune în instanța de contencios administrativ, reclamantul urma să respecte procedura prelabilă prevăzute de lege, iar ulterior în cazul dezacordului cu actul administrativ emis de autoritatea pârâtă putea să-l conteste în instanță.

Prin încheierea din 19 ianuarie 2021 a Curții de Apel Bălți, a fost corectată eroarea din decizia Curții de Apel Bălți din 15 decembrie 2020, iar în loc de obiectul acțiunii „privind asigurarea accesului la informație”, a fost corectat cu „privind obligarea asigurării restabilirii drepturilor lezate, repararea prejudiciului material și moral”.

La 08 februarie 2021, Rotaraș Ivan, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 15 decembrie 2020 a Curții de Apel Bălți, solicitând casarea deciziei instanței de apel, cu restituirea cauzei la rejudecare.

În motivarea recursului recurentul a invocat că, decizia instanței de apel este nefondată, au fost aplicate eronat normele dreptului material și procedural. Cauza fiind examinat unilateral, neobiectiv și favorizând Casa Națională de Asigurări Sociale, instanța a emis o decizie neîntemeiată.

Consideră recurentul că refuzul sau evitarea de a da răspuns petiționarului în termen de 30 zile afectează drepturile cetățeanului în ambele cazuri. Astfel, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, prin răspunsul din 06 februarie 2019 a explicat recurentului modalitatea de calculare și recalculare a pensiei conform unor formule de contabilitate și a legilor, fără a anexa la răspuns actele și înscrisurile pe care s-a bazat și a făcut calculări.

Menționează recurentul, că instanța de apel eronat a aplicat prevederile art. 207 alin. (4) din Codul administrativ, deoarece dînsul a contestat răspunsul CNAS nr. x-02/323 din 06 februarie 2019, respectînd procedura prealabilă.

În conformitate cu art. 245 din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntîrziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar.

Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat la 15 decembrie 2020 decizia contestată. La 25 ianuarie 2021 dispozitivul deciziei a fost recepționat de către recurent, iar decizia motivată la 27 ianuarie 2021 (f.d. 172, 173).

Prin urmare, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ menționează că Rotaraș Ivan, s-a conformat prevederilor legale și a depus recursul la 08 februarie 2021, în termenul prevăzut de art. 245 din Codul administrativ.

La 16 februarie 2021, în adresa participanților la proces a fost expediată copia recursului, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței.

Prin încheierea din 31 martie 2021 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de Rotaraș Ivan a fost numit pentru examinare în complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

La caz, Colegiul nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recursuri, deoarece criticele recurenților, au fost expuse cu suficientă claritate.

Verificând argumentele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia de a admite recursul declarat, casând decizia 15 decembrie 2020 a Curții de Apel Bălți, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată, din următoarele motive.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie de casare integrală a deciziei instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

În conformitate cu prevederile art. 194 alin. (2) coroborat cu prevederile art. 21 și art. 36 din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Pentru început, instanța de recurs recapitulează esența litigiului.

Din materialele cauzei se atestă că, la 05 martie 2019, Ivan Rotaraș a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, prin care a solicitat obligarea Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani să asigure restabilirea drepturilor sale încălcate și recuperarea în condițiile legii a prejudiciului cauzat, repararea prejudiciului material și moral cauzat în legătură cu nesoluționarea cererii.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 01 februarie 2019 a înaintat cerere Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat să-i fie explicat din ce motive nu i-a fost valorizată pensia pentru anii 1968 - 2013, în conformitate cu legislația în vigoare. La 11 februarie 2019 a primit un răspuns, în care nu i-a fost acordată informația solicitată.

Ulterior, la 25 martie 2019, Ivan Rotaraș a depus cerere de completare a acțiunii, prin care a solicitat obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să asigure restabilirea drepturilor lezate și recuperarea, în condițiile legii, a prejudiciului cauzat, repararea prejudiciului material și moral cauzat în legătură cu nesoluționarea cererii.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prin hotărârea din 26 iunie 2020 a Judecătoriei Drochia, sediul Central, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată.

A fost obligată Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, Casa Națională de Asigurări Sociale să asigure accesul reclamantului Ivan Rotaraș la dosarul personal, pentru a identifica și ridica copiile autentificate a actelor necesare.

S-a încasat de la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, Casa Națională de Asigurări Sociale, în beneficiul lui Ivan Rotaraș prejudiciul moral în sumă de 300 lei.

Prin încheierea din 26 iunie 2020 a Judecătoriei Drochia sediul Central, s-a scos de pe rol capătul de acțiune din cererea de chemare în judecată a lui Ivan Rotaraș împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, Casei Naționale de Asigurări Sociale privind obligarea efectuării recalculării pensiei și încasarea prejudiciului moral și material, în legătură cu nerespectarea procedurii prealabile.

Verificând temeinicia și legalitatea hotărârii primei instanțe, prin decizia din 15 decembrie 2021 a Curții de Apel Bălți, a fost anulată hotărârea și încheierea din 26 iunie 2020 emise de Judecătoria Drochia sediul Central și adoptată o decizie nouă, prin care a fost respinsă cererea de chemare în judecată a lui Ivan Rotaraș împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, Casei Naționale de Asigurări Sociale privind asigurarea accesului la informație.

Prin încheierea din 19 ianuarie 2021 a Curții de Apel Bălți, a fost corectată eroarea din decizia Curții de Apel Bălți din 15 decembrie 2021 și în loc de obiectul acțiunii „privind asigurarea accesului la informație” obiectul acțiunii corect este „privind obligarea asigurării restabilirii drepturilor lezate, repararea prejudiciului material și moral”.

Efectuând controlul judiciar al deciziei din 15 decembrie 2020 a Curții de Apel Bălți, instanța de recurs ridică o problemă de drept procedural în ceea ce privește soluționarea de către instanța de apel a litigiului, care nu a elucidat toate circumstanțele importante a cauzei, s-a abținut de a răspunde la toate întrebările (argumentele) ridicate în fața sa, fapt prin ce a încălcat normele de drept procedural și a emis o hotărâre nemotivată.

Instanța de recurs reiterează că conform art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Prin urmare, regulile stabilite în Codul de procedură civilă se aplică numai în completarea Codului administrativ.

Așadar, pentru a elucida aspectele abordate, instanța de recurs consideră că trebuie să opereze cu prevederile art. 390 alin. (1), lit. e) și f) din Codul de procedură civilă, conform cărora decizia instanței de apel trebuie să conțină: motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă, precum și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

La fel, instanța de recurs relevă că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele. Proba este declarată ca fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.

În aceeași ordine de idei, potrivit jurisprudenței stabilite, CEDO a învederat că unul din principiile legate de administrarea corectă a justiției se referă la hotărârile instanțelor de judecată, care ar trebui să explice în mod adecvat raționamentele pe care se bazează. Măsura în care se aplică această obligație de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie determinată în funcție

de circumstanțele cauzei (a se vedea *Moreira Ferreira*, ibidem, parag. 84; *Orlen Lietuva LTD. vs Lituania*, 29 ianuarie 2019, parag. 82).

Procedând la examinarea fondului recursului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție învederează că exigența motivării hotărârii judecătorești este o garanție a caracterului echitabil al procedurii și împotriva arbitrariului instanței de judecată. În acest caz, instanța de apel are obligația de a indica motivele raționamentelor sale și să facă referire la legea guvernantă a speței. Pe baza acestei analize juridice, instanța de apel trebuie să tragă concluziile de rigoare în urma examinării cererilor de apel. Etapele menționate trebuie să fie consecutive și să se afle într-o strânsă legătură logică, ceea ce consolidează ipoteza că soluția finală a instanței de judecată urmează să rezulte din partea motivată a hotărârii judecătorești.

Aici, instanța de recurs notează că în jurisprudența sa consecventă, Curtea Europeană a constatat în mod frecvent încălcări ale articolului 6 parag. 1 din Convenție, în special, în cauzele care ridicau probleme cu privire la motivarea hotărârilor judecătorești (a se vedea *Fomin vs Moldova*, 11 octombrie 2011, parag. 31 și 34; *Mitrofan vs Moldova*, 15 ianuarie 2013, parag. 54; *Lebedinschi vs Moldova*, 16 iunie 2015, parag. 31, 36; *Nichifor vs Moldova*, 20 septembrie 2016, parag. 30). Astfel, constatările de mai sus, în sine, ar putea fi o bază temeinică pentru stabilirea încălcării articolului 6 din CEDO.

La acest capitol, instanța de recurs urmează să verifice dacă instanțele de judecată ierarhic inferioare s-au expus asupra tuturor pretențiilor invocate, asupra tuturor argumentelor înaintate și dacă au stabilit toate circumstanțele care au importanță pentru justa soluționare a litigiului.

Așa fiind, prin decizia instanței de apel s-a declarat inadmisibilă acțiunea formulată de către reclamant cu privire la obligarea efectuării recalculării pensiei și încasării prejudiciului moral și material, din motivul nerespectării procedurii prealabile.

În acest context, instanța de recurs reține că, la materialele dosarului este anexat răspunsul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani nr.X-02/323 din 06 februarie 2019, din textul căruia rezultă că reclamantul la 01 februarie 2019 a depus cererea cu nr. 181 în adresa Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani cu privire la recalcularea pensiei.

Totodată, la materialele cauzei nu este anexată cererea nr. 181 din 01 februarie 2019 adresată de Ivan Rotaraș în adresa Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani. Prin urmare, la rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să depună eforturi pentru a determina toate circumstanțele de fapt și probele în acest sens, pentru a adopta o hotărâre legală și bine motivată. De altfel, părțile trebuie să aibă posibilitatea reală să-și prezinte apărarea și să fie audiate de o instanță de apel, care va fi competentă de a examina toate chestiunile de fapt și de drept relevante litigiului.

De asemenea, Colegiul lărgit, învederează că, instanța de apel eronat a stabilit că reclamantul a solicitat prin acțiune doar obligarea pârâtului să-i asigure restabilirea drepturilor lezate și recuperarea prejudiciului cauzat. Or, din cuprinsul cererii de chemare în judecată înaintate de către Ivan Rotaraș, precum și

din cererea de concretizare, se atestă că, reclamantul nu este de acord cu răspunsul pârâtului privind recalcularea pensiei (f.d. 3).

Astfel, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că instanța ierarhic inferioară urma să stabilească cu certitudine cerințele reclamantului din acțiune. Or, Ivan Rotaraș solicită prin cererea de chemare în judecată repararea prejudiciului material și moral, însă fără a indica nici o sumă în acest sens, astfel instanța de apel urmează să concretizeze și acest aspect, fără de care nu poate adopta o decizie corectă și motivată.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că corectarea erorilor instanței de apel la judecarea cauzei în ordine de recurs nu este posibilă, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul depus de Ivan Rotaraș, de a casa decizia din 15 decembrie 2020 a Curții de Apel Bălți și de a restitui cauza pentru rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Ținând cont de rolul specific al instanței de recurs și de preeminența dreptului, este imperios, ca la reexaminarea cauzei în ordine de apel, să fie remediate neajunsurile procedurii inițiale (a se vedea cauzele *Baka vs Ungaria* (Marea Cameră), 23 iunie 2016, parag. 117; *Zubac vs Croația* (Marea Cameră), 5 aprilie 2018, parag. 123 – 125).

Astfel, cauza de contencios administrativ urmează a fi judecată în întregime în cadrul unor proceduri noi, în cadrul căreia instanța de apel va avea sarcina de a stabili o legătură clară între faptele cauzei, dispozițiile legale aplicabile și concluziile la care a ajuns. În funcție de rezultatul aprecierii juridice, instanța de apel va trebui să constate temeinicia sau netemeinicia acțiunii înaintate de către Ivan Rotaraș (a se vedea, spre exemplu, importanța rejudecării cauzei de către instanțele ierarhic inferioare în baza considerentelor unei instanțe de recurs, *Victor Harovschi vs Moldova*, 18 noiembrie 2008; *Dimitar Yordanov vs Bulgaria*, 6 septembrie 2018, parag. 52 – 53).

Reieșind din cele expuse, la rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată.

În conformitate cu prevederile art. art. 247, 248 alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul depus de Ivan Rotaraș.

Se casează decizia din 15 decembrie 2020 a Curții de Apel Bălți adoptată în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată înaintată de Rotaraș Ivan împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani și Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire asigurarea accesului la informație, obligarea recalculării pensiei, reparării prejudiciului moral și material, cu

restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecători

Maria Ghervas

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Victor Burduh